

Complot

Project bij **Ta!ent** onderbouw

Antwoorden

Les 1

Opdracht 1

- a, b Eigen antwoord.
- c Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: De aarde is plat, de maanlanding was niet echt, Elvis Presley en Michael Jackson zijn niet dood.
- d Eigen antwoord. Zie theorie.

Opdracht 2

- a Eigen antwoord.
- b Eigen antwoord.
- c Eigen antwoord.
- d Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Ja, dat vind ik terecht. Je ziet in de video bijvoorbeeld (die man die in de gevangenis had gezeten) dat je helemaal op het verkeerde pad terecht kunt komen door mee te gaan met complotdenkers.
Of: Nee, dat vind ik niet terecht. Die mogen best verspreid worden, want mensen moeten gewoon zelf logisch nadenken.

Opdracht 3

Eigen antwoord. Bespreek samen de ingevulde placemats.

Les 2

Opdracht 1

a, b

Leerling 1: Zie teksten.

Leerling 2 :

- Tekst 1a – de reptilians nemen belangrijke posities in om controle uit te oefenen over de mensheid.
- Tekst 1b – de overheid verspreidt schadelijke stoffen om ziektes te verspreiden of de mensheid te beïnvloeden.
- Tekst 1c – aliens hebben de piramides hebben gemaakt
- Tekst 1d – farmaceutische bedrijven houden de mensheid opzettelijk ziek om meer geld te kunnen verdienen
- Tekst 1e – van vaccins krijg je autisme
- Tekst 1f – de mensheid wordt voor de gek gehouden. De maanlanding heeft nooit plaatsgevonden.

Leerling 3: Eigen antwoord.

Leerling 4: Eigen antwoord.

c Eigen antwoord.

d Eigen antwoord.

e Eigen antwoord.

Tekst 1a

De liefdesbaby van Donald Trump en een komodovaraan

De reptielen-complottheorie

De bewering:

De wereld wordt in werkelijkheid geregeerd door een geheime groep buitenaardse reptielen, ook wel reptilians genoemd. Ze zijn in 1999 **ontmaskerd** door de Brit **David Icke**, die ontdekt heeft dat deze reptielachtige wezens zich vermommen als mensen en belangrijke posities innemen om controle uit te oefenen over de **mensheid**. De reptilians beheersen daarnaast ook banken, grote bedrijven en mediaorganisaties. Veel beroemdheden, zoals leden van de **Britse koninklijke familie** en **Amerikaanse presidenten**, stammen af van deze reptielen of zijn reptielen in vermomming. Icke heeft geen bewijs, maar volgens hem is dat juist een teken dat deze reptielen hun bestaan succesvol verborgen houden. Een klassiek geval van de zelfs-het-tegenbewijs-bewijst-mijn-gelijk-denkfout dus.

De feiten:

Duizenden tot tienduizenden mensen geloven het verhaal van Icke inmiddels. Maar er is inderdaad geen spoor van bewijs voor de theorie. Zelfs niet iets wat in die richting wijst. Ickes verhaal is alleen gebaseerd op symbolische betekenissen, oude mythes en religieuze verhalen die uit hun verband zijn gehaald. Volgens zijn denkwijze kun je ook zeggen dat David Icke de liefdesbaby is van Donald Trump en een komodovaraan. Want het feit dat daar geen bewijs voor is betekent juist dat hij zijn afkomst succesvol verborgen weet te houden... Toch?

De conclusie:

Aan de ene kant is dit complot een combinatie van lariekoek, flauwekul en totale nonsens. Aan de andere kant ook.

ontmaskeren onthullen, bekendmaken

Bron: *Complot*, Jan Paul Schutten

Tekst 1b

De waarheid achter weermanipulatie: complottheorieën onder de loep

Er zweven veel complottheorieën rond als het gaat over het weer. De **overheid** zou immers het weer **manipuleren** met vliegtuigen en radiogolven. De **“wakkere”** **gemeenschap** **domineert** Facebook en plaatst graag opmerkingen onder berichten van klimaatwetenschappers of nieuwswebsites. Chemtrails worden het vaakst ter sprake gebracht. Zijn we met de moderne technieken echt zo ver dat we het weer kunnen aanpassen naar onze zin? Of is het gewoon kletspraat? We zoeken de feiten uit.

Chemtrails: geen enkel onderzoek vindt bewijs

Waterdamp vormt een groot deel van de uitlaatgassen van vliegtuigen. Hoog in de lucht koelt deze waterdamp, onder bepaalde **atmosferische** omstandigheden, snel af en **condenseert**. Het condenseren zien we als 'vliegtuigstrepen'; in feite dus dunne, lange wolken.

De vliegtuigstrepen worden ook wel contrails genoemd. Complotdenkers hebben hier 'chemtrails' van gemaakt, omdat zij geloven dat de strepen niet slechts uit waterdamp bestaan, maar uit schadelijke chemicaliën. Aanhangers van de theorie beweren dat **de overheid** deze chemische stoffen opzettelijk laat verspreiden door de vliegtuigen. Het zou worden gebruikt voor kwalijke doeleinden, zoals het beïnvloeden van het weer, beheersen van **de bevolking** en verspreiden van ziektes.

De theorie van chemtrails is achterhaald en wordt meermaals **ontkracht** door wetenschappers en luchtvaartexperts. Er is geen bewijs dat schadelijke chemicaliën worden toegevoegd aan de vliegtuigbrandstof. De chemische samenstelling van contrails bestaat uitsluitend uit water en koolstofdioxide.

Met het toenemen van vluchtverkeer is de populariteit van de theorie ook toegenomen. Enkele tientallen jaren geleden waren de strepen niet of nauwelijks aanwezig, maar dat heeft te maken met de hoeveelheid **commerciële** vluchten. Door het toenemende aantal commerciële vluchten per jaar moeten veel vliegtuigen op grotere hoogtes vliegen. Dit leidt tot condensatiesporen die langer zichtbaar blijven. De vele contrails zijn een bewijs van het drukker wordende luchtverkeer. [...]

manipuleren iets stiekem veranderen, beïnvloeden
domineren op de voorgrond treden, beheersen
atmosferisch in de atmosfeer, een laag om de aarde
condenseren van gas naar vloeibaar overgaan
ontkrachten onderuithalen
commercieel zakelijk, met het doel om geld te verdienen

Bron: www.weer.nl

Tekst 1c

Piramides gebouwd door aliens? Hadden ze elektriciteit?

Zo bouwden de Egyptenaren piramides zonder aliens of lasers

Complotverhalen over de piramides duiken geregeld op sociale media. Steeds weer klinkt het dat **buitenaardse hulp** of geheime technologie nodig was om zulke kolossen te bouwen. Daar is geen bewijs voor. Eenvoudige werktuigen, kennis van wiskunde en veel organisatie verklaren de bouw veel logischer.

Geen bewijs voor geheime technologie

Het idee dat er lasers of elektriciteit in het Oude Egypte bestonden is populair, maar **speculatief**. Voor dergelijke technologie zijn kristallen, gassen en grote hoeveelheden stroom nodig. Die waren er niet in het Egypte van de farao's. Lasers zijn bovendien een

twintigste-eeuwse uitvinding op basis van inzichten uit de kwantummechanica. Geloven dat deze technologie in het geheim bestond zonder enig spoor is minder **aannemelijk** dan uitgaan van slimme, gedocumenteerde technieken.

Eenvoudige middelen werken

Het belangrijkste misverstand is dat zonder moderne machines geen loodzware steenblokken te verplaatsen zijn. Dat kan wel. Met hefbomen, rollen, sledes en slimme ondergronden kom je ver. De Amerikaanse timmerman **Wally Wallington** liet zien dat een blok van ongeveer tienduizend kilo met zulke methoden te verplaatsen is. Het vraagt planning en rekenwerk, maar het is haalbaar.

Context: drie millennia bouwtraditie

De Egyptische beschaving bestond ongeveer drieduizend jaar. Er was dus geen enkel moment dat “de” piramide werd gebouwd. Er waren opeenvolgende stijlen en fases. De eerste farao verenigde Egypte rond 3100 voor Christus. Farao Djoser liet al in 2670 voor Christus de trappiramide van Sakkara bouwen. Dat is meer dan 2600 jaar vóór het begin van onze jaartelling. Jezus leefde dichterbij ons in de tijd dan bij de bouw van die piramide.

Waterpas met water

Ook de stelling dat lasers nodig waren om alles waterpas te krijgen houdt geen stand. Water zoekt vanzelf zijn niveau. Met eenvoudige waterbassins en slangenwaterpassen kun je grote vlakken en lange lijnen nauwkeurig uitrichten. Daar is geen moderne laser bij nodig.

Complot-Tok

De aantrekkingskracht van “complot-Tok” is begrijpelijk, maar het verwarren van een gebrek aan verbeelding met wetenschap leidt tot verkeerde conclusies. Voor de piramides zijn geen aliens nodig en geen onzichtbare supertechnologie. Wel slimme hefbomen, **elementaire** natuurkunde, organisatie en honderden jaren aan ervaring.

speculatief onzeker, niet controleerbaar

aannemelijk logisch, waarschijnlijk

elementair basis, van wezenlijk belang

Bron: www.scientias.nl

Tekst 1d

We worden ziek gehouden

Geneesmiddelen voor erge ziektes bestaan wel, maar worden niet gebruikt

De bewering:

Willen **farmaceutische bedrijven** (de makers van geneesmiddelen) vooral zo veel mogelijk mensen beter maken of willen ze vooral geld verdienen? Het antwoord is het laatste. Goedkope pillen worden met opzet duur verkocht, zodat de farmaceuten er

rijk van worden. En het is zelfs nog veel erger. Er zijn middelen die ons kunnen genezen en die in een kluis verdwijnen om nooit meer tevoorschijn te worden gehaald. Want aan mensen die dagelijks medicijnen nodig hebben verdienen je meer dan aan mensen die genezen zijn...

De feiten:

Het klopt dat farmaceuten enorme winsten maken door pillen die goedkoop te maken zijn duur te verkopen. Volgens de farmaceuten moeten ze wel, omdat het ontwikkelen van nieuwe medicijnen enorm veel tijd en geld kost. Het kan tien tot vijftien jaar duren voordat een middel kant-en-klaar in de winkel ligt, en daar zijn soms miljarden aan onderzoekskosten aan voorafgegaan. Zo moet bijvoorbeeld helemaal uitgesloten worden dat er een kans op ernstige bijwerkingen bestaat. Maar voordat je medelijden met die arme farmaceuten krijgt: samen maken ze voor honderden miljarden winst! Dus ja, geld is vaak toch belangrijker dan mensen genezen. Maar dat is geen bewijs dat ze goed werkende medicijnen achterhouden om ervoor te zorgen dat mensen ziek blijven. Ten eerste worden farmaceuten goed in de gaten gehouden door toezichthouders. Ten tweede leveren ze wel degelijk middelen die je wel totaal genezen. Ten derde heeft er nog nooit een (ex-)medewerker van een farmaceutisch bedrijf uit de school geklapt.

De conclusie:

Nee, er is geen complot. Aan een medicijn dat zieke mensen kan genezen, verdienen farmaceuten genoeg. Bovendien is het vrijwel onmogelijk om medicijnen verborgen te houden, omdat de bedrijven heel goed in de gaten worden gehouden door toezichthouders.

Bron: *Complot*, Jan Paul Schutten

Tekst 1e

Weg met die prik

Vaccinaties zorgen voor autisme

De bewering:

Autisme is een variant in de structuur van het brein die ervoor zorgt dat mensen met autisme anders denken, voelen en reageren op dingen om zich heen dan de meeste andere mensen. Ze zijn vaak gevoelig voor geluiden of licht en maken minder makkelijk contact met anderen. Vroeger kwam autisme nooit voor, maar sinds er vaccins zijn lijkt het wel alsof er een autisme-epidemie is uitgebroken. Het kan niet anders dan dat die twee dingen met elkaar te maken hebben. In 1998 bewees de Britse arts Andrew Wakefield al dat het vaccin tegen de bof, mazelen en rodehond zorgde voor autisme. Inmiddels hebben vele tienduizenden mensen op social media voorbeelden gegeven van soortgelijke gevallen bij andere vaccins. Toch blijven artsen inentingën adviseren. Dat levert weer extra geld op voor de vaccinemakers en de artsen.

De feiten:

In 2004 werd aangetoond dat Andrew Wakefield geen eerlijk onderzoek had gedaan. Hij had de gegevens die hij gebruikte met opzet bewerkt. Toen dat definitief werd bewezen werd hij in 2010 uit het artsenregister geschrapt, wat betekende dat hij zich geen arts meer mocht noemen. Er waren meerdere redenen voor Wakefield om met het verzonden onderzoek naar buiten te komen. Eén daarvan was dat **advocaten** hem daarvoor hadden betaald. Die wilden schadevergoeding van vaccinemakers voor het veroorzaken van autisme bij de kinderen van hun **cliënten**. Daarnaast werkte Wakefield aan een eigen vaccin dat zogenaamd wél veilig zou zijn.

Er zijn inmiddels diverse serieuze onderzoeken gedaan naar vaccins en autisme. Daarin werd geen enkel verband gevonden. Zo'n verband zou ook heel vreemd zijn, want bij mensen met autisme is de hersenstructuur iets anders dan bij anderen. Dat is al voor de geboorte het geval. Deze variatie in de hersenstructuur kan niet zomaar op een andere manier ontstaan.

De conclusie:

Het is onmogelijk dat vaccins voor autisme zorgen.

Bron: *Complot*, Jan Paul Schutten

Tekst 1f

Was de maanlanding nep of echt: wat is het bewijs?

Neil Armstrong en Buzz Aldrin zetten op 21 juli 1969 als eersten voet op het witte oppervlak van de maan. Toch zijn er meer dan vijftig jaar later nog steeds mensen die hieraan twifelen. Was de maanlanding nep of zijn we echt op de maan geweest?

Hoe overtuigend het bewijs voor de maanlanding ook is, er zijn nog steeds mensen die de eerste stappen op de maan van Neil Armstrong en Buzz Aldrin in twijfel trekken. Mensen die de maanlandingen als nep beschouwen, komen met allerlei vragen die vrij eenvoudig te beantwoorden zijn. We nemen ze even door.

Hoe kan de vlag wapperen terwijl er op de maan geen wind is?

Je herinnert je vast de foto van Armstrong op het maanoppervlak die trots naast de Amerikaanse vlag poseert. Volgens **sceptici** hét bewijs dat de maanlanding nep is, want een wapperende vlag: dat kan toch helemaal niet? Inderdaad, er is geen wind op de maan.

Maar de Amerikaanse vlag wappert dan ook niet. Hij heeft aan de bovenkant een zijstokje dat voorkomt dat 'ie slap langs de stok hangt. Zo zie je in een oogopslag wiens vlag daar **fier** op de maan **prijkt**.

Waarom zijn nergens sterren te zien?

Een ander argument van maanlandingontkenners is het gebrek aan sterren aan de hemel op de foto's van Armstrongs wandeling. Tja, ook de maan kent een dag en een

nacht. En je raadt het al, Armstrong wandelde overdag op de maan. De weerkaatsing van het felle zonlicht op de witte maan deed de sterren verbleken.

Waarom kan er geen vuur uit de raketmotor bij de lancering van het landingsvaartuig?

Voor de terugreis naar aarde gebruikte de raketmotor een ander type brandstof dan voor de *lift off* vanaf de aarde. Deze brandstof ontbrandt wanneer de twee componenten met elkaar in contact komen. Er is geen vonkje voor nodig. En de voortstuwende vlammen branden onzichtbaar.

Meer bewijs nodig voor de maanlanding?

Ook na de maanlanding zijn er gedetailleerde opnames van onbemande ruimtesondes die de sporen van de astronauten en de landingsplaatsen laten zien. En de 382 kilo meegebrachte maanstenen zijn door onafhankelijke geologen uit onder andere Japan, China en Europa als onmiskenbaar echt aangeduid. Door de mineralen en magnetische eigenschappen van de stenen te onderzoeken, bijvoorbeeld.

Als laatste bewijsstuk maken we nog steeds dankbaar gebruik van een klein reflecterend apparaat dat de Amerikaanse astronauten decennia geleden op de maan achterlieten. Via deze maanreflectoren weerkaatsen wetenschappers lichtbundels op de maan, waarmee de afstand tot de maan tot op de centimeter precies gemeten kan worden. Iets wat onmogelijk zou zijn als er nooit iemand in het maanzand had gestaan.

de scepticus iemand die twijfelt aan algemene opvattingen en verklaringen, iemand die niet zomaar gelooft wat iemand anders zegt

fier trots

prijken goed zichtbaar maken, pronken

de component het onderdeel, het element

de ruimtesonde onbemand ruimtevaartuig buiten de directe omgeving van de aarde dat gebruikt wordt om onderzoek te doen

Bron: www.quest.nl

Opdracht 2

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Tekst 1a – Reptielen-complottheorie

Kenmerken	Aanwezig in jullie complottheorie?
1. Er zou sprake zijn van een geheim plan.	Ja. De reptielen willen controle uitoefenen over de mensheid.
2. Er worden verbanden gelegd tussen zaken waar je niet echt een verband tussen kunt leggen.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.

3. Er zou een kleine machtige groep zijn die het slecht met de wereld voor heeft.	Ja. Dat zijn de reptielen.
4. De complottheorie ontstaat na een heftige gebeurtenis.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
5. Binnen de complottheorie wordt een groep mensen gemakkelijk als schuldigen aangewezen.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
6. Er is amper tot geen bewijs voor de complottheorie.	Ja. Het is gek bewijs: je ziet ze niet, dus ze verstoppen zich goed.
7. De complottheorie is in strijd met logische verklaringen.	Ja. De logischere verklaring is dat er gewoon mensen aan de macht zijn.
8. Binnen de complottheorie is een groot wantrouwen richting 'het systeem': de overheid, bedrijven en media.	Ja. Al deze instanties zouden dus bestuurd worden door reptielen.
9. De hele complottheorie zit ingewikkeld in elkaar.	Ja. Zeker als je bedenkt hoe die reptielen er gekomen zijn en zichzelf in stand houden zonder dat iemand het merkt.

Tekst 1b – Weermanipulatie

Kenmerken	Aanwezig in jullie complottheorie?
1. Er zou sprake zijn van een geheim plan.	Ja. De overheid verspreidt schadelijke chemicaliën via de waterdamp.
2. Er worden verbanden gelegd tussen zaken waar je niet echt een verband tussen kunt leggen.	Deels. Er wordt een verband gelegd tussen de waterdamp bij vliegtuigen en een kwaadwillende overheid.
3. Er zou een kleine machtige groep zijn die het slecht met de wereld voor heeft.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
4. De complottheorie ontstaat na een heftige gebeurtenis.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
5. Binnen de complottheorie wordt een groep mensen gemakkelijk als schuldigen aangewezen.	Dat blijkt niet echt uit de tekst. (misschien: de overheid)
6. Er is amper tot geen bewijs voor de complottheorie.	Ja. Er is geen bewijs en de theorie is ook steeds ontkracht (onderuitgehaald).
7. De complottheorie is in strijd met logische verklaringen.	Ja. De logische verklaring is in het artikel ook uitgelegd (afkoelen van waterdamp, uitlaatgas van vliegtuigen).
8. Binnen de complottheorie is een groot wantrouwen richting 'het systeem': de overheid, bedrijven en media.	Ja. Complotdenkers vertrouwen de overheid niet. Die zou schadelijke stoffen verspreiden.
9. De hele complottheorie zit ingewikkeld in elkaar.	Ja. Zeker als je bedenkt hoe de overheid dat doet en met welke

	partijen zij zou moeten samenwerken om dat te bereiken.
--	---

Tekst 1c – Piramides gebouwd door aliens

Kenmerken	Aanwezig in jullie complottheorie?
1. Er zou sprake zijn van een geheim plan.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
2. Er worden verbanden gelegd tussen zaken waar je niet echt een verband tussen kunt leggen.	Deels. Complotdenkers denken dat de stenen in die tijd niet op deze manier verplaatst zouden kunnen worden. Daarom zoeken ze andere verklaringen en verbanden.
3. Er zou een kleine machtige groep zijn die het slecht met de wereld voor heeft.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
4. De complottheorie ontstaat na een heftige gebeurtenis.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
5. Binnen de complottheorie wordt een groep mensen gemakkelijk als schuldigen aangewezen.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
6. Er is amper tot geen bewijs voor de complottheorie.	Ja. Er is geen bewijs voor de alien-theorie. Bovendien blijkt uit documentatie dat de piramides door mensen zijn gebouwd en hebben mensen ook bewezen dat de stenen welk zonder technologie verplaatst kunnen worden.
7. De complottheorie is in strijd met logischere verklaringen.	Ja. Zie de uitleg hierboven.
8. Binnen de complottheorie is een groot wantrouwen richting 'het systeem': de overheid, bedrijven en media.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
9. De hele complottheorie zit ingewikkeld in elkaar.	Ja. Buitenaardse hulp en geheime technologie zijn lastiger uit te leggen dan oude manieren om gebouwen te bouwen.

Tekst 1d – Farmaceuten houden medicijnen achter

Kenmerken	Aanwezig in jullie complottheorie?
1. Er zou sprake zijn van een geheim plan.	Ja. Er worden medicijnen achtergehouden, zodat farmaceuten dan meer kunnen verdienen.
2. Er worden verbanden gelegd tussen zaken waar je niet echt een verband tussen kunt leggen.	Deels. Uit veel verbanden blijkt dat farmaceuten veel dingen oneerlijk doen om meer geld te verdienen.
3. Er zou een kleine machtige groep zijn die het slecht met de wereld voor heeft.	Deels. De farmaceuten willen alleen veel geld verdienen en niet de wereld helpen met hun medicijnen.

4. De complottheorie ontstaat na een heftige gebeurtenis.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
5. Binnen de complottheorie wordt een groep mensen gemakkelijk als schuldigen aangewezen.	Dat blijkt niet echt uit de tekst. (misschien: farmaceuten)
6. Er is amper tot geen bewijs voor de complottheorie.	Ja. Het is ook duidelijk dat farmaceutische bedrijven heel goed in de gaten worden gehouden door toezichthouders, dus zaken achterhouden is best lastig.
7. De complottheorie is in strijd met logische verklaringen.	Ja. Medicijnen ontwikkelen en onderzoeken kost nu eenmaal heel veel geld.
8. Binnen de complottheorie is een groot wantrouwen richting 'het systeem': de overheid, bedrijven en media.	Ja. Er is wantrouwen tegenover de farmaceutische bedrijven.
9. De hele complottheorie zit ingewikkeld in elkaar.	Deels. Enerzijds is het wel gemakkelijk te bedenken dat bedrijven medicijnen achterhouden. Dat is niet echt ingewikkeld. Het is wel moeilijk te bedenken hoe ze dat dan geheim zouden kunnen houden.

Tekst 1e – Vaccinaties veroorzaken autisme

Kenmerken	Aanwezig in jullie complottheorie?
1. Er zou sprake zijn van een geheim plan.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
2. Er worden verbanden gelegd tussen zaken waar je niet echt een verband tussen kunt leggen.	Ja. Vroeger zou autisme niet voorgekomen zijn en sinds de vaccinaties wel. Ze denken dat die dingen met elkaar te maken hebben.
3. Er zou een kleine machtige groep zijn die het slecht met de wereld voor heeft.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
4. De complottheorie ontstaat na een heftige gebeurtenis.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
5. Binnen de complottheorie wordt een groep mensen gemakkelijk als schuldigen aangewezen.	Dat blijkt niet echt uit de tekst. (misschien farmaceuten)
6. Er is amper tot geen bewijs voor de complottheorie.	Ja. Er is geen enkel bewijs voor. Er zijn juist veel bewijzen tegen de theorie.
7. De complottheorie is in strijd met logische verklaringen.	Ja. Autismen ontstaat al voor de geboorte in de hersenen.
8. Binnen de complottheorie is een groot wantrouwen richting 'het systeem': de overheid, bedrijven en media.	Ja. Er is wantrouwen tegenover farmaceutische bedrijven.

9. De hele complottheorie zit ingewikkeld in elkaar.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
--	------------------------------------

Tekst 1f – Maanlanding is niet echt

Kenmerken	Aanwezig in jullie complottheorie?
1. Er zou sprake zijn van een geheim plan.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
2. Er worden verbanden gelegd tussen zaken waar je niet echt een verband tussen kunt leggen.	Ja. Bijvoorbeeld over het wapperende vlaggetje en het ontbreken van sterren.
3. Er zou een kleine machtige groep zijn die het slecht met de wereld voor heeft.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
4. De complottheorie ontstaat na een heftige gebeurtenis.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
5. Binnen de complottheorie wordt een groep mensen gemakkelijk als schuldigen aangewezen.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
6. Er is amper tot geen bewijs voor de complottheorie.	Ja. De bewijzen die gegeven worden, worden in de tekst juist onderuitgehaald.
7. De complottheorie is in strijd met logischere verklaringen.	Ja. Er zijn logischere verklaringen: er zat een zijstok aan de vlaggenstok, het was dag op de maan en het reflecterende apparaatje dat nu nog gebruikt wordt.
8. Binnen de complottheorie is een groot wantrouwen richting 'het systeem': de overheid, bedrijven en media.	Dat blijkt niet echt uit de tekst.
9. De hele complottheorie zit ingewikkeld in elkaar.	Deels. Er worden bijzondere verklaringen bedacht voor zaken die eigenlijk heel logisch zijn.

c Eigen antwoord.

d Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: We kwamen het minst tegen dat een theorie was ontstaan na een heftige gebeurtenis. We zien dat kenmerk wel terug bij de coronapandemie. Toen ontstonden er complottheorieën over hoe die pandemie had kunnen ontstaan. Of: Na de dood van John F. Kennedy ontstonden er complottheorieën over hoe de moord had kunnen plaatsvinden.

Opdracht 3

Eigen antwoord.

Les 3

Opdracht 1

- a Je onderzoekt of een verhaal een echt complot (een echte samenzwering) is of een complottheorie (een bedacht verhaal).
- b Eigen antwoord.

Opdracht 2

Eigen antwoord.

Les 4

Opdracht 1

Eigen antwoord.

Opdracht 2

Eigen antwoord.

Les 1 – Extra tijd – niveau basis

Opdracht 4

- b Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Vaak ontstaan complottheorieën na heftige gebeurtenissen. Mensen zoeken dan naar een verklaring die past bij wat ze zelf denken en die voorstelbaar is.
- c Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Zo had je misschien meer kans om te overleven. Als je weet hoe een vijandelijke stam vaak aanvalt, kun je je daarop voorbereiden. Als je weet hoe een leeuw zich gedraagt, kun je misschien gemakkelijker vluchten.
- d Eigen antwoord.
- e Eigen antwoord.

Les 1 – Extra tijd – niveau uitdagend

Opdracht 4

- a Eigen antwoord.
- b Dat lijkt evolutionair bepaald te zijn. In tijden van onzekerheid gaan we uit van het slechtste scenario om onszelf te beschermen.
- c Ze kunnen ernstige gevolgen hebben. Uit de voorbeelden uit tekst 1 blijkt dat in het verleden veel mensen zijn overleden doordat mensen geloofden in complottheorieën.
- d Eigen antwoord.

Les 2 – Extra tijd – niveau basis

Opdracht 4

- a Eigen antwoord.
- c Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Bij een complottheorie wordt vaak een groot deel van logische verklaringen weggelaten en er wordt nadrukkelijk een bepaald perspectief gekozen of uitvergroot. Op die manier kan een complottheorie heel overtuigend overkomen.
- d Eigen antwoord. Bijvoorbeeld bij de complottheorie over de piramides: als je uitgaat van die lasers en nieuwe technologieën laat je de bestaande kennis over het bouwen in de Egyptische tijd weg.
- e Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Probeer je altijd af te vragen of je er nog op andere manieren naar kunt kijken, of er andere perspectieven of verklaringen zijn.

Les 2 – Extra tijd – niveau uitdagend

Opdracht 4

- b Eigen antwoord.
- c Eigen antwoord.
- d Eigen antwoord.
- e Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Ik denk dat sommige mensen dat wel zo ervaren. Het lijken soms geloofwaardige redenen, maar eigenlijk zijn het helemaal geen inhoudelijke argumenten. Ze zouden een complottheorie dus eigenlijk niet geloofwaardig moeten kunnen maken.

Les 3 – Extra tijd – niveau basis

Opdracht 3

Eigen antwoord.

Les 3 – Extra tijd – niveau uitdagend

Opdracht 3

a Eigen antwoord.

b Eigen antwoord.

c Eigen antwoord.

Les 4 – Extra tijd – niveau basis

Opdracht 3

- a Eigen antwoord.
- b Eigen antwoord.
- c Eigen antwoord.
- d Eigen antwoord.
- e Eigen antwoord.

Les 4 – Extra tijd – niveau uitdagend

Opdracht 3

- a Eigen antwoord.
- b Eigen antwoord.
- c Eigen antwoord.